

Nota

Uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem Nieuwerkerken – Magisch Bos

Programma van Maatregelen

Ons kenmerk :	ORTEC2301934
Auteurs :	Liesbet Van den Bruel Alexander Doucet Ward Decramer
Datum verslag :	20 maart 2026
Projectcode Onroerend Erfgoed :	2026A233
Wettelijk depot :	D/2026/15.001/09

Coverfoto: overzichtsfoto op terrein Profiel 7 (PR7)

Auteurs & autorisatie:

Liesbet Van den Bruel (OE/ERK/Archeoloog/2015/00025)

Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)

Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023)

Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014)

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: D/2026/15.001/09

INHOUDSTAFEL

Deel 3:	Programma van maatregelen	4
1	Beschrijvend gedeelte	4
1.1	Administratieve gegevens	4
2	Gemotiveerd advies.....	6
3	Programma van maatregelen voor een verdere verwerking van de stalen	8
3.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	8
3.2	Onderzoeksmethode en -strategie	8
3.3	Onderzoekstechnieken en -strategie	9
3.4	Bewaring en deponering van het archeologisch ensemble	10
3.5	Criteria ter behaling van het onderzoeksdoel.....	10
3.6	Criteria voor afwijkende onderzoekshandelingen	10
3.7	Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	10
	Ondertekening.....	11

Deel 3: Programma van maatregelen

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode Onroerend Erfgoed	2023D202 (Bureauonderzoek; ID: 28527), 2023K123 (Landschappelijk bodemonderzoek; ID: 28527), 2026A233 (Proefsleuvenonderzoek)
Erkend archeoloog	Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014) Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023) Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)
Locatie	Provincie: Limburg Gemeente: Nieuwerkerken Adres: Oude Processieweg (Fig. 3.1)
Kadastrale gegevens	Nieuwerkerken, afdeling 1, sectie B, perceel 67X
Bounding Box	Punt 1: X = 208480, Y = 172803 Punt 2: X = 208922, Y = 173091
Oppervlakte projectgebied (buiten een archeologische zone)	71 486 m ²
Einddatum bureauonderzoek	20 maart 2026
Relevante termen¹	Proefsleuven; Limburg; Vochtig-Haspengouw; Zandleemstreek; matig natte zandleemgronden zonder profielontwikkeling; off- site fenomenen.
Bebouwde zones:	Het projectgebied is niet bebouwd.

¹ <https://thesaurus.onroenderfgoed.be>

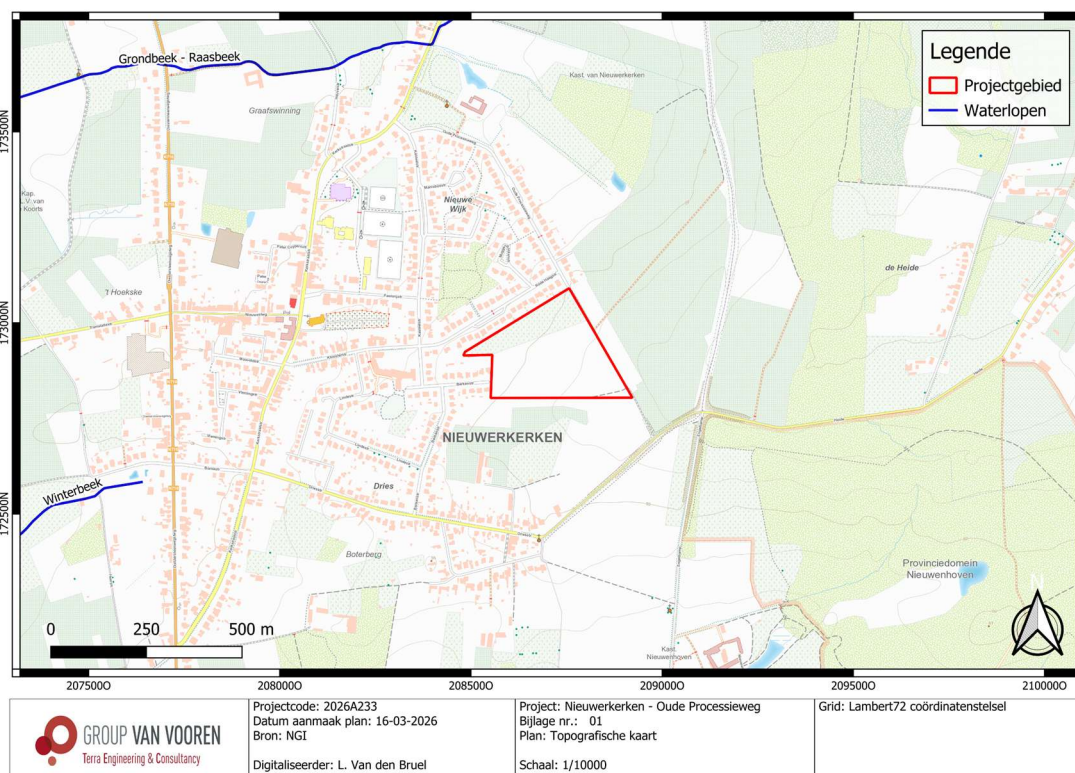

Fig. 3.1: Topografische kaart (2017) met situering van het projectgebied (© NGI).

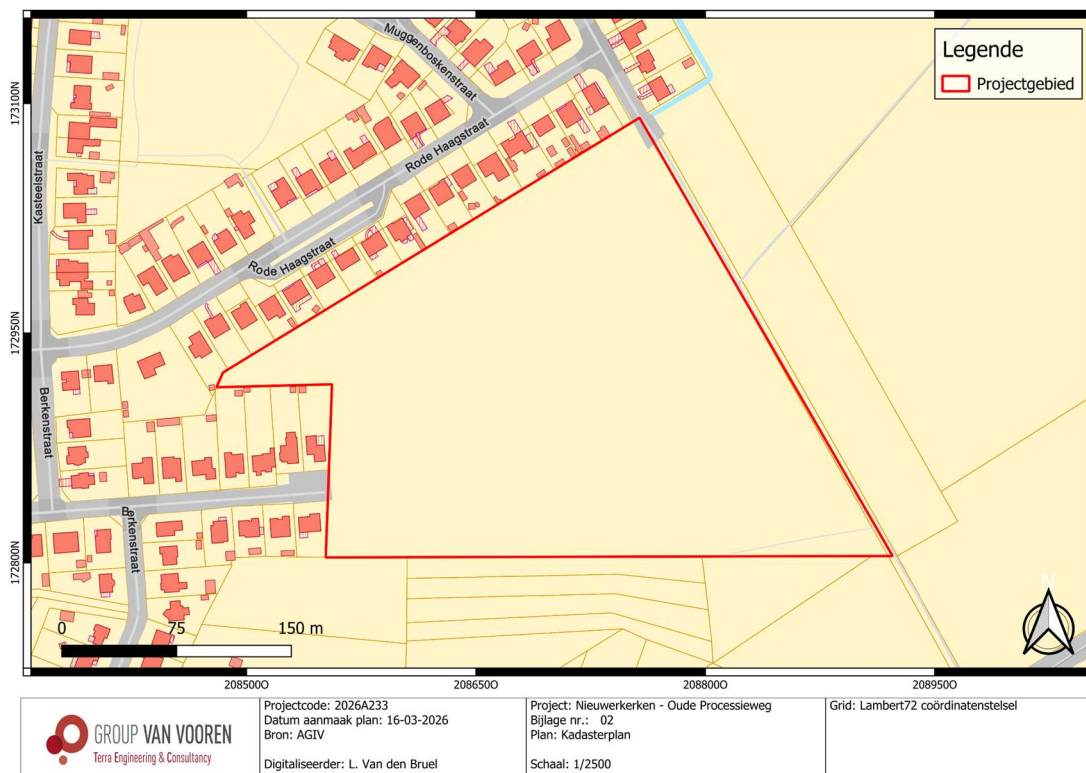

Fig. 3.2: Kadasterplan met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 3.3: Meest recente luchtfoto (2025) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

2 Gemotiveerd advies

Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek leverde voldoende data op om een oordeelkundige uitspraak te doen over de archeologische verwachting van het terrein. In totaal werd 11,99 % van het totale onderzoekbare terrein onderzocht, hetgeen statistisch gezien als voldoende wordt beschouwd om van een representatief vooronderzoek te spreken. Hieruit blijkt dat het archeologisch potentieel matig tot hoog is. Maar dat dit kennispotentieel volledig bereikt wordt door de uitgebreide staalname en het uitvoeren van een verdere analyse hiervan.

Het proefsleuvenonderzoek wees uit dat het terrein kan opgedeeld worden in twee pedogenetische zones. Zo werd er op de meeste plaatsen een BC-horizont vastgesteld die geïnterpreteerd kan worden als een bioturbatiehorizont en te linken is aan het voormalige bos. Bij twee profielen ontbrak de BC-horizont en rustte de Ap-horizont onmiddellijk op de Cg-horizont.

Profiel 7 (PR7) kan gelden als referentieprofiel voor een A-BC-C-profiel met BC-horizont in de vorm van een mooi bewaarde wortelpodzol met resten van sterk uitgeloopte boomvallen en bioturbaties. Hier werd op 40 cm-mv een BC-horizont aangetroffen die op een diepte van 70 cm-mv overging in een Cg-horizont. Profiel 6 (PR6) kan gelden als referentiemodel voor een A/C-profiel. Hier werd onder de 40 cm dikke Ap-horizont meteen een Cg-horizont aangetroffen.

Het aangetroffen sporenbestand omvat in totaal 22 bodemsporen waarvan drie als natuurlijk werden afgeschreven. In 19 gevallen bleek het om relevante archeologische sporen te gaan: houtskoolmeilers, kuilen, poelen, greppels en paalkuilen. Deze sporen komen zeer verspreid voor binnen het onderzoeksareaal en zijn in de meeste gevallen slechts heel beperkt bewaard in diepte. Bovendien zijn in

de sporen geen vondsten aangetroffen, met uitzondering van greppel S17, hetgeen een datering bemoeilijkt. De kijkvensters leverden geen bijkomende sporen op.

De houtskoolmeilers waren rechthoekig (S6, 10 en 18) of ovaal (S2, S14 en S20) van vorm en hadden een typische grijs tot zwarte houtskoolrijke vulling met gele vlekken. De meilers werden allen verder onderzocht door ze vrij te leggen in een kijkvenster en vervolgens te couperen. Omdat er in de meilers geen vondstmateriaal werd aangetroffen werden telkens houtskool- en OSL-stalen genomen voor natuurwetenschappelijk onderzoek. De houtskoolmeilers kunnen gelinkt worden aan het historische bos dat zich eeuwenlang op deze locatie bevond. De historische kaarten uit de 18de eeuw wijzen erop dat dit bos gekapt werd vanaf de tweede helft van de 18de eeuw, hetgeen een *terminus ante quem* vormt voor de datering van de meilers.

Zowel de zuidelijk (S3) als de noordelijk (S21) gelegen poel werden uitgebreid onderzocht. Deze sporen hadden een gelijkaardige bruin met grijze vulling die zich anders voordeed dan bij de kuilen. Beide poelen hadden een onregelmatige vorm en een gelijkaardige bewaringsdiepte (ca. 36 cm). De coupeprofielen vertoonden spoellaagjes in de onderste vullingen, dewelke bemonsterd werden voor pollen- en macrorestenanalyse. Er werden geen vondsten aangetroffen in de poelen. De aanwezigheid van de poelen kan gerelateerd worden aan de houtskoolmeilers. Bij het stoken in de houtskoolmeilers te midden van het bos diende voldoende water voorradig te zijn om het vuur onder controle te houden.

Bij de kuilen en paalkuilen gaat het in alle gevallen om geïsoleerde sporen die over een grote afstand verspreid liggen over het onderzoeksareaal. In geen van deze sporen werden vondsten aangetroffen.

Eén greppel (S4) betrof een perceelsgreppel die kon teruggevonden worden op de Ferrariskaart (ca. 1777). De overige greppels lijken geen overeenkomst te hebben met de historische kaarten en zullen naar alle waarschijnlijkheid gegraven zijn in het kader van het waterbeheer op het terrein. De ouderdom van deze greppels is echter moeilijk te bepalen, maar de donkere kleur suggereert de Nieuwe of Nieuwste Tijd. Dit wordt bevestigd voor greppel S17 door het fragment dakpan dat hierin is aangetroffen.

Alle verzamelde data en vaststellingen tijdens het proefsleuvenonderzoek leiden tot de conclusie dat het terrein een matig tot hoog kennis- en datapotentieel heeft dat kan leiden tot toekomstige kennis- en/of datawinst voor de omgeving van Nieuwerkerken. Voornamelijk de houtskoolmeilers en de poelen zijn interessante off-site fenomenen. Het is ook in dat opzicht dat er een **verdere analyse van de natuurwetenschappelijke stalen** geadviseerd wordt (Zie Programma van Maatregelen) waardoor dit kennispotentieel volledig bereikt kan worden. Kosten-baat gezien is een volledige opgraving ook niet nodig om dit kennispotentieel te bereiken. Er worden immers geen nederzettingsstructuren verwacht op het terrein.

De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging meer voor het bodemarchief omdat de aanwezige relevante sporen volledig onderzocht werden, inclusief staalname.

Het terrein kan vrijgegeven worden zonder vervolgonderzoek of zonder bijkomende maatregelen ter bescherming van (afwezige) relevante erfgoed.

Dit ontslaat de aannemer/bouwheer echter niet van zijn verplichtingen.

De aannemer/uitvoerder van de werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vervat in [artikel 5.1.4](#) van het [Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#).

De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

3 Programma van maatregelen voor een verdere verwerking van de stalen

3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden alle relevante sporen, met name de meilers en de poelen, en een representatief aandeel van de overige sporen, met name de kuilen, paalkuilen en greppels, gecoupeerd en geregistreerd. Vanwege het gebrek aan vondsten werden uitvoerige staalnames verzameld van alle houtskoolmeilers en poelen. Een doorgedreven waardring en analyse van de natuurwetenschappelijke staalnames valt buiten het bestek van het vooronderzoek. Het doel van deze verder verwerking van stalen is om kenniswinst te genereren over de off-site fenomenen gelinkt aan het voormalige historische bos gesitueerd op deze locatie in Nieuwerkerken.

De volgende onderzoeksvragen zijn van toepassing:

- Wat kan er op basis van het organische en anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de datering van de off-site fenomenen, de functie van de sporen, de aard van de ambachtelijke activiteiten van de vindplaats?
- Zijn er op basis van botanisch onderzoek uitspraken te doen over het uitzicht en de ontwikkeling van het landschap?
- Op welke manier is de vindplaats en het omliggende landschap ingericht? Is er een directe relatie met het landschap?
- Wat is de vastgestelde bewaringstoestand van de archeologische waarden?
- Welke conserveringsmaatregelen moeten genomen worden om een goede bewaring en toekomstig onderzoek te garanderen?
- Wat is de waarde van de vastgestelde archeologische vindplaats?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

3.2 Onderzoeksmethode en -strategie

Binnen het archeologisch traject wordt de keuze van de onderzoeksmethodes voor verder (voor)onderzoek (zonder en met ingreep) en het wel/niet uitvoeren van deze onderzoeken, gebaseerd op de volgende vier criteria:

1. Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-baten)?
2. Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
3. Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?

4. Is het noodzakelijk om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-baten)?

<i>Tabel 5.1: Afweging archeologische opgraving</i>		
Methode	Nuttig en noodzakelijk	Motivering
Archeologische opgraving	Nee	Gezien alle relevante sporen reeds volledig onderzocht zijn, inclusief staalname, vormen de geplande bodemingrepen geen bedreiging meer voor het bodemarchief.
Bewaring <i>in situ</i>	Nee	Alle relevante archeologische sporen zijn reeds volledig onderzocht. Een behoud <i>in situ</i> is hier niet meer van toepassing.
<i>Verdere verwerking stalen en vondsten</i>	Ja	Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er houtskoolstalen en OSL-stalen genomen uit de houtskoolmeilers. De poelen werden bemonsterd door middel van pollenstalen en macrorestenstalen. Het is nuttig om deze stalen verder te waarderen en te analyseren.

3.3 Onderzoekstechnieken en -strategie

Natuurwetenschappelijk onderzoek

Teneinde de onderzoeksvragen gedegen te beantwoorden en inzicht te krijgen in de aard en datering van de archeologische vindplaats en het omringende landschap werden er tijdens het veldwerk staalnames genomen. Er wordt geopteerd om de pollenstalen en macrorestenstalen van poel Spoor 3, verder te waarderen en analyseren. Verder worden de houtskoolstalen van de houtskoolmeilers Spoor 6 en Spoor 18 geselecteerd voor verdere analyse. Er wordt geopteerd om de houtskoolstalen naast een ¹⁴C-datering tevens te laten waarderen voor houtsoortbepaling. Indien de ¹⁴C-dateringen mislukken kunnen de OSL-stalen ingezet worden om alsnog een datering te bekomen.

Archeologierapport

Na de technische uitwerking wordt door de projectleider - zonodig na specialistisch advies - een archeologierapport opgesteld volgens paragraaf 23.4 van de Code van Goede Praktijk. Hierin worden de bevindingen van het veldwerk samengevat en eventuele afwijkingen ten opzichte van de Archeologienota verantwoordt. Er wordt een voorstel gedaan voor nadere waardering en analyse van sporen, monsters en vondsten (waaronder laboratoriumonderzoek) en er wordt beargumenteerd welke vondsten en monsters niet bewaard (gedeponeerd) hoeven te worden. Er wordt een eerste selectie geformuleerd van welke vondsten in aanmerking komen voor conservering en zo nodig kan de methode en strategie hieromtrent aangepast worden. In het Archeologierapport wordt een voorstel gedaan voor de opzet van het eindrapport, waaronder de keuze van de te tekenen, te fotograferen en af te beelden objecten. Ten slotte

wordt aangegeven in welke mate de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden en of voor de uitwerking gewijzigde of aanvullende onderzoeksvragen gesteld moeten worden.

3.4 Bewaring en deponering van het archeologisch ensemble

De resultaten van het archeologisch onderzoek, bestaande uit data, vondsten en het archeologische ensemble vormen twee aparte gehelen en blijven te allen tijde eigendom van de opdrachtgever. Na afronding van het onderzoek kan dit ensemble overgedragen worden aan een erkend depot. Dit in overeenkomst met de opdrachtgever. Indien er geen erkend depot verantwoordelijk is voor de regio, kan een afspraak gemaakt worden met het uitvoerend bedrijf voor opslag.

3.5 Criteria ter behaling van het onderzoeksdoel

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer het mogelijk is om op iedere onderzoeksvraag een sluitend en gedetailleerd antwoord te geven. Van het ogenblik dat dit mogelijk is, is er voldoende inzicht in de opbouw, de evolutie, het gebruik, de relatie en het historische kader van de vindplaats die binnen het plangebied is vastgesteld.

3.6 Criteria voor afwijkende onderzoekshandelingen

In het kader van veiligheid kunnen er afwijkende onderzoekshandelingen worden uitgevoerd. Dit wordt overlegd in samenspraak met de opdrachtgever en de veiligheidscoördinator en wordt uitvoerig beargumenteerd in de nota.

3.7 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk verwacht.

Ondertekening

TEC nv staat voor een kwaliteitsvolle aflevering van haar resultaten en onderzoeken, onder de voorwaarden zoals overeengekomen met de opdrachtgever. Aangezien TEC nv de informatie, aangeleverd door de opdrachtgever of derden, niet onafhankelijk kan verifiëren dragen deze informatie-leveranciers de verantwoordelijkheid voor de accuraatheid en de volledigheid van hun informatie.

Dit verslag mag niet gereproduceerd worden, behalve in volledige vorm, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Dit verslag mag niet vertaald worden, behalve door of in opdracht van Terra Engineering & Consultancy nv.

Voor verdere inlichtingen over voorliggend rapport kunt u contact opnemen met ons kantoor.

Sint-Truiden, 20 maart 2026.

Hoedanigheid	Naam	Handtekening
Auteur + Erkend archeoloog	Alexander Doucet	#SIGN_ADO
Nagelezen en goedgekeurd door + Erkend archeoloog	Ward Decramer	#SIGN_WDC
Teamleader Sint-Truiden	Maarten Dingenen	#SIGN_MDI
Naam van de operationeel verantwoordelijke TEC nv	Stijn Minne	#SIGN_SMI
Naam van de persoon die TEC nv rechtsgeldig kan vertegenwoordigen tegenover derden	Kristof Van Vooren vv LRJ Van Vooren Gedelegeerd Bestuurder	#SIGN_KVV